

SARS e ananela Tsebisso ya Puo ya Nako e Mahareng ya Tekanyetso (MTBPS)

01 Pudungwana 2023 - Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) di ananela Puo ya Nako e Mahareng ya Tekanyetso ((MTBPS) e tekilweng Palamenteng kajeno ke Letona la Ditjhelete Mong. Enoch Godongwana, moo ho lekotsweng botjha Tekanyetso ya 2022 ya kakanyo ya pokello ya lekgetho ho tloha ho R1 787.5 billion ho isa ho R1 730.4 billion.

SARS e ntse e tswela pele ho phethahatsa mosebetsi wa yona o ka sehloohong; e leng ho bokella lekgetho lohle le lokelang ho leshwa. Karolong ya pele ya selemo se hodimo sa ditjhelete, re bokelletse tjhelete yohle pele ho ditloso e kana ka R1 016.3 billion, ena ke kgolo ya 4.5% mme ke tjhelete e fetang e neng e lebelletswe ka R1.0 billion papisong le kakanyo ya Tekanyetso ya 2023. Tshebetso ena e tla ka mora dipokello tse matla tsa tjhelete yohle ho tswa ho VAT, Levi ya Mafura le PIT- eo karolwana ya yona e ileng ya thefulwa ke dipokello tse tlasana ho tswa ho CIT ka ha diphaello tsa dikhampani di sa ntse di le ka tlasa kgatello. Ntle le thuso ya rona, moralo wa tshebetso wa ditjhelete o ka be o le tlasa kgatello e fetang ena.

Tsena ke ditaba tse monate mme di fana ka tshepo tikolohong ya jwale e nang le diphephetso. Ka lebaka la boikitlaetso bo tsepameng SARS e kgonne ho lefa ikonomi ka thuso ya tjhelete e kana ka R212.2 billion e leng ya dipusetso tsa dikgwedi tse tshelela tsa slemo se hodimo sa ditjhelete mme tjhelete ena e hodingwana ka R24.6 billion ha ho bapiswa le ya selemo se fetileng le ho ba hodingwana le kakanyo ya Tekanyetso ya 2023 ka R30.1 billion.

Ditefo tsa VAT tsa R172.1 billion, di bile le kabelo ya 81% hodima pokello yohle, mme ena ke kgolo ya R21.5 billion papisong le ya ngwahola. 84% ya dipusetso tsohle tsa VAT di lefilwe matsatsing a 21, sena ke nyoloho ya 77% papisong le ngwahola. Le ha ho le jwalo, ho tshwana feela le ditheo tse ding tsa pokello ya makgetho, dipusetso tse sa dumellehang le tsa boqhekanyetsi e dutse e le hlobaboroko monongwaha, SARS e thibetse tefo ya tjhelete e kana ka R45 billion. Ka mokgwa o tshwanang hwa bohlokwa ke hore re thibetse R45 billion ho leshwa ka mora hore re etse nnetefatso tse ileng tsa thuswa ke Bohlale ba

Maiketsetso. Dipusetso tse sa dumellwang le tsa boqhekanyetsi e dutse e le hlobaboroko mme re tlameha ho tobana le tshita ena.

Ho a kgothatsa hore mekutu ya Kakaretso ya Pokello ya Lekgetho ka Boikobelo ya SARS ka yona nako ena e bile le tshusumetso e matla eo qetellong e fokoditseng kgaello ya pokello ka R20.5 billion ha ho shejwa dipokello tsohle tsa lekgetho tsa paloyohle ya R118.4 billion, tseo ntle le tsona kgaello ya R29.1 billion e ka beng e bile ngata le ho feta R49.6 billion ena.

Ho fihela jwale, tjhelete yohle ya Pokello ya Lekgetho ka Boikobelo e bile R118.4 billion eo R26.0 billion (28.1%) e leng hodingwana ho ya selemo ho fihlela jwale le selemo sa pejana. Mekutu ena e bile le kabelo ya tjhelete yohle ya VAT (R28.6 billion), tjhelete yohle ya PIT (R18.4 billion) le tjhelete yohle ya CIT (R18.9 billion).

Dintlha tse neng di tobilwe di akaretsa:

- R11.9 billion ho tswa dihlahlobong tse lekotsweng botjha tse tswang nnetefatsong ya dikgutliso tse 1.12 million, e leng nyoloho ya selemo le selemo ya R5 billion (70%).
- Tjhelete e ka bang R40 billion e fumanwe ho tswa tharollong ya dinyewe tsa dikoloto tse fetang 440k, mme ena ke nyoloho ya selemo le selemo ya R4 billion ($\pm 12\%$).
- Ho fumanwe R2.3 billion ho tswa diphuputsong tse 121 tsa dinyewe tsa tse seng molaong le dinyewe tse 181 tsa kgapo ya mmuso tse ntseng di tswela pele, le tse 27 tse fetiseditsweng ho NPA.

Lekeno le diphaello ikonoming ka bophara di thefutswe ha bohloko ha ho bapiswa le se neng se lebelletswe Tekanyetsaong ya Hlakola 2023. Dipokello tsa Lekgetho la Lekeno la Nakwana la Dikgwebo haholo ho tswa lekaleng la merafo di fokotsehile mafelong a Phuptjane 2023 mme sena se bakile kgaello e hodingwana ho e neng e lebelletswe papisong le kakanyo ya Tekanyetso ya 2023. Le ha ho le jwalo, diphaello tse hodingwana ho tse neng di lebelletswe lekaleng la tsa ditjhelete (hara tse ding) le ile la tshehetsa lekgetho la lekeno la nakwana la dikgwebo le dipokello tsa lekgetho la di-dividente. Makala a ka sehloohong sa bileng le kgolo a akaretsa - Ditjhelete 7.8% ho tswa khirong le diabong, Baahi 6.8% ho tswa keketsehong ya meputso ya selemo

ka seng (Mmuso ka sehloohong) le la Mabenkele a Maholo 6.2% - haholoholo ka lebaka la dithekiso le dipalangwang.

Le ha ho bile le dipokello tse kgothatsang lekgetho, tshebetso ya pokello ya lekgetho ka mora ditloso ho fihlela jwale e bile le kgahlamelo e mpe ka lebaka la diphephetso tse ngata, tsa mona lapeng le tsa lefatshe ka bophara. Monyebe o bileng teng tlhahisong ya merafo e tlase ka 55% ka lebaka la tseko e tlasana ya mashala. Sena se mpefatswa le ho feta ke ditshitiso le ho se tsetelwe ha ditjhelete ho tsa marangrang a dipalangwang le tsamaiso ya dithoto, tse qetellang di thefutse bokgoni ba tlhodisano ba ikonomi ya Afrika Borwa.

Ho kgaoha kgafetsa ha motlakase le phepelo e sa lekanang ya ona e dutse e le tshitiso ya hanghang le a matla ho tsa tlhahiso, botsetedi, le khiro. Dikgahla tse ntseng di nyoloha tsa infleishene di nonyeditse tshebediso ya tjhelete ya malapa ka lebaka la ho nyoloha ha ditjeo tsa bophelo. Kgolo ya lefatshe ka bophara le yona e ntse e le monyebe dikgweding tsena. Dibanka tse bohareng di lwantshana le ditlamorao tsa infleishene ka ho phethahatsa maano a thibelang a ditjhelete a nako e telele ho feta ka moo ho neng ho nahannwe ka teng dinaheng tsohle tse ntseng di thuthuha. Ho na le tse ngata tse bakang kotsi lefatsheng ka bophara, tsona di akaretsa dikgohlano tsa dinaha, tse bakang hore ho be le tseko e matla ya ho tshehetsa kgolo ya ikonomi.

SARS e ikemiseditse ho tobana le ho kgina tshusumetso ya tse ka sehloohong tse ka bakang kotsi hodima dipokello tsa lekgetho tsa taolo ya lekgetho le bolaodi ba meedi e leng ho kgaoha kgafetsa ha phepelo ya motlakase le dithibelo tsa ka hare tse mabapi le mehlodi. SARS e tsitlallela ho tswela pele ho atolosa motheo wa lekgetho le ho netefatsa boikobelo ka balefalekgetho ka sepheo sa ho bokella lekgetho lohle le hlokehang.

Khomishenara ya SARS o itse "Tiholo e etsang nalane ya di-Springbok ka Moqebelo e romela molaetsa wa bohlokwa le o bonolo - o reng ntlha ka nngwe e etsa phapang e kgolo pakeng tsa ho hlola le ho hlolwa. Le ha dintho di ne di hlwele di-Springboks setha, e bile mekutu e matlahadi ya batho ka bomong ba bona le ka kopanelo e lebisitseng tlholong eo pejana e neng e bonahala eka e ke ke ya kgoneha. Kahoo, ho ho rona kaofela re le Maafrikaborwa ho kgatha tema ya rona le ho ikamahanya le

melao jwalo ka di-Springbok le hore re se inehele feela ho fihlela phala ya ho qetela e lla".

Boitshwaro bo botle ho tsa ditjhelete ke motheo wa kaho ya setjhaba mme boikobelo ka boithaopi bo bontsha tshebedisano e pakeng tsa Mmuso le batho ba ona. SARS e leboha balefalekgetho bohle ba bileng le kabelo dintleng tsa naha ya rona ya Afrika Borwa mme e lemosa bao ba etsang ka boomo ho nyatsa kaho ya setjhaba.

#Ditaba tsa hao tsa lekgetho di bohlokwa

Ho fumana lesedi le fetang lena, ikopanye le SarsMedia@sars.gov.za